

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE SLOVENSKA V KONTEXTE HODNOTENIA MEDZINÁRODNÝCH INŠTITÚCIÍ A INDEXOV

BUSINESS ENVIRONMENT OF SLOVAKIA IN THE CONTEXT OF EVALUATION OF INTERNATIONAL INSTITUTIONS AND INDICES

Viera Kuzmišinová

Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove
Katedra ekonomiky, manažmentu a marketingu
kuzmisinova@ismpo.cz

Abstrakt:

Globálne podnikateľské prostredie dáva viac možností na expanziu, uplatnenie komparatívnych výhod i nových podnikateľských výziev. Významnú úlohu pri jeho využití má schopnosť podnikateľských subjektov, ale aj celých ekonomík, presadzovať sa na medzinárodných trhoch na základe ich konkurencieschopnosti. V príspevku je analyzovaný stav a vývoj podnikateľského prostredia Slovenska na základe hodnotenia vybraných medzinárodných inštitúcií a ich indexov: Doing business, Global competitiveness index a Economy Freedom index v rokoch 2008 – 2012. Na tomto základe sú identifikované silné a slabé stránky (bariéry) podnikateľského prostredia Slovenska ako východiska pre tvorbu efektívnej stratégie.

Klíčová slova:

Medzinárodné podnikanie. Medzinárodné podnikateľské prostredie. Slovensko. Doing Business. Index globálnej konkurencieschopnosti. Index ekonomickej slobody. Silné a slabé stránky podnikateľského prostredia.

Abstract:

Global business environment gives more options for expansion, application of comparative advantage and new business challenges. Significant role in its use is the ability of business subjects, but also whole economies, to promote on the international markets on the basis of their competitiveness. The paper analyzes the situation and development of business environment in Slovakia on the basis of selected international institutions and their indices: Doing business, Global competitiveness index and Economy Freedom Index in years 2008 - 2012. Based on this are identified strengths and weaknesses (barriers) business environment of Slovakia as basis for the development of effective strategy.

Key words:

International business. International business environment. Slovakia. Doing Business. Global competitiveness index. Index of economic freedom. Strengths and weaknesses of business environment.

JEL: F23, F64, O44

1 Úvod: Podnikanie a medzinárodné podnikateľské prostredie

V širšom zmysle podnikateľské prostredie odráža kvalitu podmienok hospodárstva a predpokladov pre ekonomickú činnosť subjektov podnikania. Ekonomická prosperita krajiny a podnikateľská kapacita hospodárstva je vysoko závislá na dynamike podnikateľského sektora, ktorý je determinovaný podmienkami na podnikanie [1]. Podnikateľské prostredie (PP) významným spôsobom determinuje zvyšovanie produktivity, inovácie, investície a tvorbu nových pracovných miest.

Už Adam Smith konštatoval, že aby sme mohli podnikáť, potrebujeme vhodné prostredie, ktoré nekladie prekážky pre podnikateľské aktivity, k čomu potrebujeme slobodný trh, aby sme mohli využiť príležitosti na podnikanie [2]. Trhový systém a konkurencia vytvára podnikateľské prostredie, ktoré súčasne vytvára akčný priestor pre podnik [3].

Podnikateľské subjekty, ktoré aktuálne podnikajú alebo majú záujem v budúcnosti vstúpiť a vyvíjať podnikateľskú činnosť, sa zaujímajú o podmienky a prostredie, v ktorom budú vyvíjať svoje aktivity. Každá krajina v tomto kontexte má záujem o vytvorenie podmienok, ktoré motivujú a prilákajú domáce i zahraničné subjekty podnikáť na jej území.

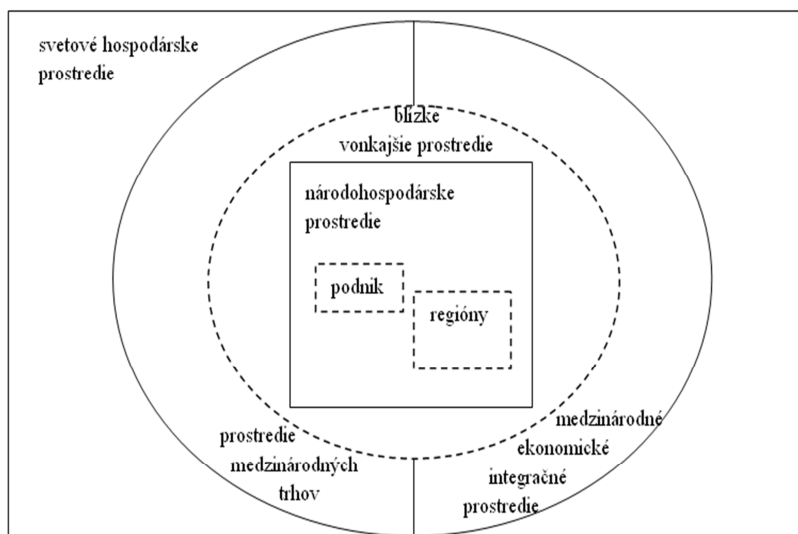
Globalizácia, ako charakteristická črta súčasnej doby, sa prelína prakticky do všetkých sfér života dnešnej spoločnosti [2]. Vytvára tak väčší priestor pre podnikanie poskytujúci dosiahnutie vyššieho stupňa efektívnosti a umožňuje tak rozvoj medzinárodných ekonomických vzťahov, ktoré ovplyvňujú a stimulujú medzinárodné podnikanie (MP). Globalizácia formuje rôzne ekonomické činnosti vo svetovom meradle, je prejavom momentálneho stupňa vývoja výrobných vzťahov a výrobných síl [5]. Podľa Helda [6] je to proces (alebo súbor procesov), ktorý stelesňuje transformáciu v priestorovej organizácii spoločenských vzťahov a transakcií, posudzovaných v ich rozsahu, intenzite, rýchlosti a dopade, vytvárajúcich transkontinentálne alebo medziregionálne toky a siete aktivít, interakcií a výkonu moci. Podnikateľské subjekty preto čoraz viac aktivít realizujú cez hranice vlastného štátu, čo prináša značný nárast medzinárodného pohybu kapitálu, tovarov a služieb. Šikula [7] konštatuje, že podnikanie tak nadobúda čoraz viac charakter medzinárodného podnikania (MP), ktoré počas svojho vývoja postupným zavádzaním nových spôsobov posilnilo nielen rast produkčnej základne, ale zároveň zvýšilo rast disponibilného kapitálu, hľadajúceho svoje reálnejšie využitie [8]. Bosma a kol. [9] konštatujú, že orientácia na medzinárodné podnikanie sa zvyšuje s ekonomickým rastom krajiny. V oblasti pohybu obchodov a zdrojov cez hranice štátov však narastá aj konkurenčný boj a globálne súperenie [5]. Medzinárodné ekonomické vzťahy a činnosti sa tak uskutočňujú v priestore mechanizmu celosvetových vzťahov v súlade s parametrami regionálnej medzinárodnej ekonomiky a vývojom svetového hospodárstva [10]. Guisinger [11] argumentuje, že medzinárodné podnikateľské prostredie (MPP) je kľúčovým momentom, ktorý umožňuje odlišiť MP od iných aktivít a oblastí riadenia, v ktorých sú podniky aktívne.

Globálne prostredie (Obrázok 1) vytvára zložitý komplex vzťahov a väzieb. Všetky ekonomiky (t. j. najsilnejšie centrá ekonomickej sily ale i slabšie, menšie ekonomiky), rozsiahle transnacionálne korporácie, ale i malé a stredné podniky, sa tomuto prostrediu snažia prispôbiť. Prostredie vytvára globálnu sféru pre podnikateľov a investorov, pre banky a firmy, zodpovedajúce rozsahu a veľkosti ich medzinárodných podnikateľských aktivít, pre štáty a medzinárodné inštitúcie [5].

Vývin národných ekonomík je tak podmienený mierou úspešnosti domácich výrobcov a ich schopnosti presadiť sa na medzinárodných trhoch. Tento úspech je vo všeobecnosti závislý od celkového ekonomického rozmeru krajín a ich schopnosti ekonomiku optimalizovať v rámci vlastného trhu. Vonkajšie prostredie však dáva podstatne viac možností na expanziu, uplatnenie komparatívnych výhod i nových podnikateľských výziev. Významnú úlohu má vyspelosť a schopnosť podnikateľských subjektov, ale aj celých ekonomík presadzovať sa na medzinárodných trhoch a základe konkurencieschopnosti¹. Analýza a zhodnotenie podnikateľského prostredia (i MPP) je východiskom pre podnikovú stratégiu a na ňu nadväzujúcu hĺbkovú diagnostiku podniku [4].

¹ Európska komisia definuje konkurencieschopnosť ako „schopnosť podnikov, priemyselných odvetví, regiónov krajín a nadnárodných regiónov vystavených medzinárodnej súťaži generovať relatívne vysoký dôchodok a úroveň zamestnanosti“.

Obrázok 1: Prostredie pre ekonomiky a podniky

Zdroj: [5], s 22

Cieľom príspevku je identifikovanie kvality a konkurencieschopnosti, silných i slabých stránok podnikateľského prostredia Slovenska prostredníctvom vybraných medzinárodných indexov ako informačnej základne k jeho optimalizácii.

2 Metódy: Meranie a hodnotenie kvality medzinárodného podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti krajín

Kvalitné podnikateľské prostredie so schopnosťou dosahovania dlhodobého trvajúceho ekonomického rastu je prvotným predpokladom prosperity podnikania a zväčšovania konkurencieschopnosti všetkých subjektov trhu [12]. Snaha o prosperitu a ekonomický rozvoj je dôležitá pre všetky národy sveta, preto je za jeden z hlavných motívov ekonomickej integrácie považované úsilie štátov o získanie bezpečného prístupu na väčší trh [13]. Vstup na nový trh predpokladá jeho poznanie. Vo svete existuje mnoho medzinárodných organizácií a inštitúcií, ktoré sa zaoberajú meraním a hodnotením nielen úspešnosti podnikov a celých krajín na základe ich konkurencieschopnosti, ale aj meraním kvality a konkurencieschopnosti ich podnikateľského prostredia (Tabuľka 1), k čomu využívajú multikriteriálne hodnotenia [10].

Tabuľka 1: Prehľad vybraných inštitúcií a medzinárodných indexov hodnotenia PP

Inštitúcia	Index	Počet hodnotených oblastí
Svetová banka (World Bank - WB)	Doing Business (DB - Doing business)	10 oblastí
Svetové ekonomické fórum (World Economies Forum - WEF)	Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI - Global competitiveness index)	12 oblastí
Heritage Foundation - HF	Index ekonomickej slobody (EFI - Economy Freedom index)	10 oblastí

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: [10], [14]

2.1 Metódy analýzy a hodnotenia podnikateľského prostredia Slovenska

Kvalita a konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia SR v období 2008 až 2012 je analyzovaná na základe výsledkov hodnotenia (umiestnenia Slovenska v poradí hodnotených krajín sveta) vybranými medzinárodnými inštitúciami a ich indexmi²: *DB*, *EFI* a *GCI*. Metódou analýzy časových radov [20] sa vyhodnotí stav a vývoj PP Slovenska na základe vybraných medzinárodných indexov. Metódou váženého súčtu poradí [19] sa určí poradie jednotlivých oblastí hodnotenia skúmaných indexov. Komparatívna metóda bude použitá pri identifikovaní silných a slabých stránok PP Slovenska.

3 Výsledky práce

Tretia časť uvádza výsledky analýzy a hodnotenie PP Slovenska v skúmanom období 2008 – 2012 podľa zvolených medzinárodných inštitúcií a indexov.

3.1 Podnikateľské prostredie Slovenska podľa Doing Business

Rebríček Doing business³ hodnotí každoročne PP jednotlivých krajín sveta a na základe čiastočných umiestnení krajiny v skúmaných oblastiach PP vyčíslí finálne umiestnenie krajiny⁴. Tabuľka 2 prezentuje umiestnenie SR v rebríčku DB od roku 2008 do roku 2012.

Tabuľka 2: Hodnotenie PP Slovenska podľa Doing business

Rok hodnotenia	2008	2009	2010	2011	2012
Počet hodnotených krajín	176	171	183	183	183
Poradie umiestnenia SR	32	36	42	41	48

Zdroj: vlastné spracovanie podľa správ DB 2008 – 2012 [17]

Umiestnenie SR v poradí hodnotených krajín sa v skúmanom období zhoršuje. Pohyb v rámci rebríčka medzi krajinami sveta ovplyvňuje nielen vplyv PP v štáte, ale aj vývoj podnikateľského prostredia konkurujúcich ekonomík. To znamená, že pokles v rebríčku môže byť spôsobený zhoršením podnikateľského prostredia v danom štáte, ale aj zlepšením podnikateľského prostredia v iných štátoch. Z toho dôvodu je dôležité skúmať aj čiastkové ukazovatele/oblasti PP (Tabuľka 3).

Tabuľka 3: Poradie Slovenska podľa DB v 10 hodnotených oblastiach PP 2008 – 2012

10 oblastí podľa DB	2008	2009	2010	2011	2012	Súčet poradí	Poradie oblastí PP
1. začiatok podnikania	72	48	66	68	76	330	7
2. získanie stavebného povolenia	50	53	56	56	50	265	5
3. pracovné právo	75	83	81	-		239	4
4. registrácia nehnuteľ. majetku	5	7	11	9	10	42	1

² Indexy hodnotia rámcové podmienky na podnikanie, ktorých nedostatkom je, že nejde o harmonizované indexy a meradlá vhodné na hodnotenie špecifických rámcových podmienok na podnikanie.

³ Z hľadiska použitej metodológie Doing Business je založený na názoroch expertov Doing Business získava údaje o položkách týkajúcich sa špecifických súčastí podnikateľského prostredia a použiteľných pre špecifické typy podnikateľských aktivít od firiem, organizácií a vládnych agentúr,

⁴ Čím sa krajina umiestnila bližšie k nižšiemu číslu, t. j. k prvej priečke, tým je podnikateľské prostredie lepšie.

5. prístup k úverom	7	12	15	15	24	73	2
6. ochrana investorov	98	104	109	109	111	531	9
7. zdaňovanie firiem	122	126	120	122	130	620	10
8. cezhraničné obchodovanie	90	116	113	102	95	516	8
9. vymožitelnosť kontraktov	50	47	61	71	71	300	6
10. ukončenie podnikania	36	37	39	33	35	380	3

Zdroj: vlastné spracovanie podľa správ DB 2008 – 2012 [17]

Najlepšie hodnotené oblasti PP sú : *registrácia nehnuteľného majetku, prístup k úverom, ukončenie podnikania a pracovné právo*. Najhoršie hodnotené oblasti PP sú: *zdaňovanie firiem, ochrana investorov, cezhraničné (medzinárodné) obchodovanie) a začiatok podnikania*.

3.2 Podnikateľské prostredie Slovenska podľa indexu ekonomickej slobody

Medzinárodným indexom Heritage Foundation vypovedajúcim o kvalite PP je index ekonomickej slobody (EFI)⁵. Hodnotenie SR v 2008 – 2012 podľa EFI zobrazuje Tabuľka 4.

Tabuľka 4: Hodnotenie SR podľa indexu EFI v rokoch 2008 – 2012

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Celkové hodnotenie SR	70	69,4	69,7	69,5	67
Slovné hodnotenie SR	Prevažne ekonomicky slobodná krajina	Mierna ekonomická sloboda	Mierna ekonomická sloboda	Mierna ekonomická sloboda	Mierna ekonomická sloboda

Zdroj: vlastné spracovanie podľa [16]

SR dosiahla najvyššie hodnotenie podľa indexu EFI v roku 2008, kedy bola hodnotená ako prevažne slobodná krajina. V celej histórii merania tohto ukazovateľa išlo o najlepšie hodnotenie. V ostatných rokoch je SR hodnotená ako mierne slobodná krajina.

Index ekonomickej slobody pozostáva z desiatich oblastí, ktorých hodnotenie za SR v rokoch 2008 – 2012 uvádza Tabuľka 5.

⁵ Stupnica hodnotenia EFI je v škále od 0 po 100. Ak krajina získa počet bodov 80 – 100, tak sa považuje za ekonomicky slobodnú, ak 70 – 79,9 je považovaná za prevažne slobodnú, rozpätie 60 – 69,9 vyjadruje miernu slobodu, skóre 50 – 59,9 označuje väčšinou neslobodnú krajinu a pod 50 bodov sa krajina považuje za potláčanú. Hodnotí sa 10 slobôd. 1. obchodná politika (business freedom) - sloboda podnikania; 2. daňové a odvodové zaťaženie (fiscal freedom) - daňová sloboda; 3. zásahy vlády do ekonomiky (government size) - veľkosť vládnych zásahov; 4. monetárna politika, menová stabilita (monetary freedom) - menová sloboda; 5. tok kapitálu a zahraničné investície (investment freedom) - investičná sloboda; 6. bankový a finančný sektor (financial freedom) - finančná sloboda; 7. mzdy a ceny (labour freedom) - sloboda práce; 8. vlastnícke práva (property rights) - vlastnícke práva; 9. regulácie (trade freedom) - sloboda obchodu; 10. čierna ekonomika (freedom from corruption) - sloboda od korupcie; <http://www.heritage.org/index/about>

Tabuľka 5: Hodnotenie SR podľa slobôd indexu EFI v 2008 – 2012

Slobody EFI	2008	2009	2010	2011	2012	Súčet poradií	Poradie oblasti
1.vlastnícke práva (property rights)	0	0	5	0	0	255,0	9
2.sloboda od korupcie (freedom from corruption)	7	9	0	5	3	234,0	10
3. daňová sloboda (fiscal freedom)	9,4	4,1	4	4,2	4,2	425,9	2
4. veľkosť vládnych zásahov (government size)	3,9	7,4	4,5	3,7	8,2	287,7	8
5. sloboda podnikania (trade freedom)	9,5	3,4	2,6	3,4	1	359,9	5
6. sloboda práce (labour freedom)	7,1	5,3	5,1	4,5	8,1	340,1	7
7. menová sloboda (monetary freedom)	6,9	8,7	8,2	1,6	3,5	398,9	3
8. sloboda obchodu (business freedom)	6	5,8	7,5	7,6	7,1	434,0	1
9. investičná sloboda (investment freedom)	0	0	0	5	5	359,0	6
10. finančná sloboda (financial freedom)	0	0	0	0	0	361,0	4

Zdroj: vlastné spracovanie podľa [16]

Najlepšie hodnotenie dlhodobo dosahuje SR v oblasti *slobody (medzinárodného) obchodu* a za ňou nasleduje *daňová sloboda/daňové a odvodové zaťaženie*⁶. Treťou najlepšie hodnotenou oblasťou je *menová sloboda/stabilita* a za ňou nasleduje *finančná sloboda*. Najhoršie hodnotenou oblasťou je *miera korupcie/ sloboda korupcie*. V tejto oblasti patrí Slovenská republika do kategórie neslobodných krajín a tento ukazovateľ vykazuje čoraz horšie hodnoty. So stabilným hodnotením nasleduje *oblasť vlastníckych práv*. Treťou najhoršou oblasťou je *veľkosť vládnych zásahov*, ktorej negatívne hodnotenie ovplyvňujú hlavne štátne výdavky a za ňou nasleduje *sloboda práce*.

3.3 Podnikateľské prostredie Slovenska podľa indexu globálnej konkurencieschopnosti

Svetové ekonomické fórum každý rok zverejňuje Správu o globálnej konkurencieschopnosti⁷ (Global Competitiveness Report). Ekonomiky krajín sú hodnotené prostredníctvom *Indexu globálnej konkurencieschopnosti* (Global Competitiveness Index – GCI), v rámci ktorého vymedzila WEF 12 pilierov = indikátorov.⁸

⁶ Pozn. Obidve oblasti podľa DB patria medzi slabé stránky PP Slovenska.

⁷ WEF vzniklo v roku 1971 ako Európske manažérske fórum (The European Management Forum - EMF). Založil ho Klaus Schwab. Podnetom bolo zorganizovanie prvej konferencie pre približne 400 účastníkov v Davose. K. Schwab na tejto konferencii predstrel svoju víziu, podľa ktorej nie je ekonomický pokrok udržateľný bez sociálneho rozvoja, tak ako sociálny pokrok nie je uskutočniteľný bez ekonomického pokroku. V rámci WEF sú charakterizované tri hlavné piliere spoločnosti: vláda, podnikanie a občianska spoločnosť. Tieto tri piliere existujú vo vzájomnej interakcii a konfrontujú výsledky globálnej agendy. Dostupné na internete: [online].[citované 10.06.2013] <http://www.weforum.org/members>]. <<http://www.weforum.org/klaus-schwab-founder-and-executive-chairman>>GCR využíva popri názorových (získaných cez tzv. „Executive Opinion Survey“) aj kvantitatívne indikátory, ktoré vytvárajú 12 všeobecných ekonomických pilierov vstupujúcich do výpočtu indexu konkurencieschopnosti.

⁸ Každý indikátor GCI vyčísluje poradie krajiny z hodnotených krajín v danej oblasti ako aj ich skóre v rozsahu od 1-7 bodov. Čím vyššie skóre krajina dosiahne, tým je jej konkurencieschopnosť vyššia. Počet hodnotených krajín sa postupne zvyšuje.

Tabuľka 6: Hodnotenie Slovenska podľa GCI v rokoch 2008 – 2012

	2008	2009	2010	2011	2012	Súčet poradií	Poradie indikátora
Inštitúcie	73	78	89	101	104	445	12
Infraštruktúra	64	63	57	57	56	297	10
Makroekonomické prostredie	46	40	32	56	54	228	5
Zdravie a základné vzdelanie	44	48	45	43	42	222	3
Vyššie vzdelanie a tréning	45	47	53	53	54	252	7
Efektívnosť trhu tovarov	35	32	51	51	54	223	4
Efektívnosť trhu, pracovnej sily	36	29	40	59	86	250	6
Rozvoj finančných trhov	31	28	37	47	48	191	2
Technologická pripravenosť	36	33	34	37	45	185	1
Veľkosť trhu	56	57	58	58	59	288	9
Sofistikovanosť podnikov	53	51	57	63	61	285	8
Inovácie	58	68	85	96	89	396	11
Poradie SR	46	47	60	69	71	x	x
Počet hodnotených krajín	134	133	139	142	144	x	x

Zdroj: vlastné spracovanie podľa [18] <http://www.weforum.org/reports>

Pozícia SR v hodnotení krajín sveta má klesajúcu tendenciu. Najlepšie výsledky dosiahlo Slovensko v indikátoroch : *technologická pripravenosť, rozvoj finančných trhov, zdravie a základné vzdelanie a efektívnosť trhu tovarov*. Najhoršie je SR hodnotené v oblasti *inštitúcií⁹, inovácií, infraštruktúre a vo veľkosti trhu*.

3.4 Podnikateľské prostredie Slovenska na základe vybraných medzinárodných indexov

Celkovo pozícia Slovenska v skúmanom období v analyzovaných rebríčkoch svetových inštitúcií klesla. To znamená, že kvalita a konkurencieschopnosť PP Slovenska sa za skúmaných 5 rokov zhoršila (Tabuľka 7).

Tabuľka 7: Vývoj hodnotenia PP SR podľa medzinárodných indexov

Poradie SR	2008	2009	2010	2011	2012	Zmena 2008 - 12
DB	32	36	42	41	48	- 16
EFI	70	69,4	69,7	69,5	67	- 3
GCI	46	47	60	69	71	- 25

Zdroj: vlastné spracovanie podľa tabuliek 2,4,6

Najlepšie (silné stránky) a najhoršie (slabé stránky) hodnotené oblasti PP Slovenska podľa troch analyzovaných indexov: DB, EFI, GCI uvádza Tabuľka 8.

Tabuľka 8: Najlepšie a najhoršie hodnotené oblasti PP Slovenska 2008 – 2012

		DB	EFI	GCI
najlepšie hodnotenia	1	registrácia nehnuteľného majetku	sloboda (medzinárodného) obchodu	technologická pripravenosť
	2	prístup k úverom	daňová sloboda (daňové a odvodové zaťaženie)	rozvoj finančných trhov

⁹ Do oblasti inštitucionálneho usporiadania sa zaraďuje legislatíva, súdnictvo, prijímanie zákonov, oblasť verejnej správy, vymáhateľnosť práva, existencia korupcie a klientelizmus.

	3	ukončenie podnikania	menová sloboda (stabilita)	zdravie a základné vzdelanie
	4	pracovné právo	finančná sloboda	efektívnosť trhu tovarov
najhoršie hodnotenia	1	zdaňovanie firiem	miera korupcie	inštitúcie (legislatíva, súdnictvo, verejná správa, vymáhateľnosť práva, korupcia a klientelizmus)
	2	ochrana investorov	vlastnícke práva	inovácie
	3	cezhraničné (medzinárodné) obchodovanie	veľkosť vládnych zásahov (štátne výdavky)	infraštruktúra
	4	začiatok podnikania	sloboda práce	veľkosť trhu

Zdroj: vlastné spracovanie podľa tabuľky 3, 5 a 6

I keď skúmané a hodnotené oblasti PP podľa jednotlivých medzinárodných indexov nie sú jednoznačne totožné, sú medzi nimi spoločné/prienikové oblasti, ktoré síce nie sú v každom indexe pomenované rovnako, ale obsahovo sú viac alebo menej totožné alebo spolu súvisia.

4 Diskusia

Za silné stránky PP Slovenska je možné na základe analýzy podľa medzinárodného hodnotenia označiť: 1. *finančnú oblasť* (prístup k úverom, finančná sloboda, rozvoj finančných trhov), 2. *oblasť (medzinárodného) obchodu* (sloboda obchodu, otvorenosť Slovenska voči zahraničnému vlastníctvu podnikov, nízke colné bariéry, legislatíva podporujúca prílev zahraničných investícií), 3. *technologickú pripravenosť* (vyspelosť investorov prichádzajúcich na Slovensko).

Slabými stránkami PP Slovenska podľa medzinárodného hodnotenia je *inštitucionálna oblasť* (nízka vymožitelnosť práva, vysoká miera klientelizmu, nízka nezávislosť súdnictva, netransparentnosť pri nakladaní s verejnými financiami, korupcia, vysoký deficit verejných financií, neefektívna štruktúra verejných výdavkov, nízka dôvera verejnosti voči politikom, vysoké administratívne zaťaženie podnikania), ktorej negatívne dôsledky podmieňujú i druhú slabú stránku, ktorou je *ochrana investorov* (nedostatočná ochrana vlastníckych práv). Treťou negatívne hodnotenou oblasťou je *veľkosť vládnych zásahov* (napr. daňové a odvodové zaťaženie, neefektívne štátne výdavky).

Zhoršovanie hodnotenia konkurencieschopnosti Slovenska i kvality PP je zapríčinené pretrvávajúcimi bariérami (slabé stránky) podnikania, ktoré sa vládam i napriek deklarovaným vyjadreniam nedarí v praxi odstraňovať. Potrebné komplexné reformy, ktoré by radikálne zlepšili PP sa doteraz nepodarilo ani spracovať a ani zaviesť do praxe.

Potenciál podnikania na Slovensku je potrebné udržať a ďalej kvalitatívne rozvíjať zlepšením rámcových podmienok na podnikanie. Kvantifikácia a komparatívna analýza PP poskytuje vláde a tvorcom politik cenné informácie k stanoveniu základných priorít, stratégií a podporných programov na zlepšenie úrovne jeho regulácie a tým zlepšenie úrovne podnikania.

Hlavnou prioritou by sa mala stať *lepšia regulácia PP vládou* zameraná na komplexnosť, efektívnosť, etickosť a komplementárnosť prijímanej legislatívy v kontexte priaznivých dopadov na podnikateľskú sféru (napr. zníženie byrokracie, efektívny transfer vedy a výskumu do podnikania, formovanie pozitívnych postojov k podnikaniu, zlepšenie praktickej prípravy na reálne podnikanie v rámci odborného a vysokoškolského vzdelávania, podpora vysoko rastového a start up podnikania, uplatňovanie metódy Duglása MC Gregora „cukru“ na poctivých podnikateľov a „biča“ na nepoctivých podnikateľov). Predpokladom implementácie lepšej regulácie PP je *celkové skvalitnenie inštitucionálnej sféry (štátna a verejná správa)*, t. j. tvorcov a realizátorov zlepšení (eliminácia korupcie a klientelizmu, zabezpečenie vymožitelnosti práva, zvýšenie nezávislosti súdnictva, dosiahnutie transparentnosti pri nakladaní s verejnými financiami, zefektívnenie štruktúry verejných výdavkov, zvýšenie dôvery verejnosti voči politikom).

Príspevok je súčasťou riešenia projektu KEGA č. 035TUKE-4/2012 „Vybudovanie multimediálnej učebne na podporu dištančných foriem vzdelávania v oblasti kľúčových kompetencií s dôrazom na podnikateľské zručnosti“.

Literatúra

- [1] PILKOVÁ, A. a kol. *Podnikanie na Slovensku: vysoká aktivita, nízke rozvojové aspirácie*. Bratislava: UK, FM, 2012. ISBN 978-80-223-2823-4. Dostupné z: <http://www.gemconsortium.org/docs/download/2428>.
- [2] VEBER, J. a kol. *Management. Základy, moderní manažérske prístupy, výkonnosť prosperita*. Aktualizované vydanie. Praha: Management Press, 2009.
- [3] HERZKA, P., KAJANOVÁ, J. *Ekonomika a manažment podniku*. Bratislava: Slovenská technická univerzita v Bratislave, 2010.
- [4] HUTERA, M. In MAJTÁN, Š. 2012. *Aktuálne problémy podnikovej sféry*. Bratislava: Ekonóm, 2012.
- [5] BALÁŽ, P. a kol. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Jamex, 2001.
- [6] HELD, D. et al. *Global Transformations. Politics, Economics and Culture*. Stanford: Stanford University Press 1999.
- [7] ŠIKULA, M. 2008. *Dlhodobá viziya rozvoja Slovenska*. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2008. Dostupné z: <http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP14.pdf>.
- [8] UBREŽIOVÁ, I. *Medzinárodný manažment a podnikanie*. Nitra: SPU. 2008.
- [9] BOSMA, N., WENNEKERS, S., AMORÓS, J. E. *Global Entrepreneurship Monitor 2011 Extended Report: Entrepreneurs and Entrepreneurial Employees Across the Globe: výskumná správa*. London: Global Entrepreneurship Research Association, 2012.
- [10] KUZMIŠIN, P. a kol. *Svetová ekonomika*. Košice: TU- Ekonomická fakulta, 2008.
- [11] GUISSINGER, S. From OLI to OLMA: Incorporating Higher Levels of Environmental, and Structural Complexity into the Eclectic Paradigm. In *International Journal of the Economics of Business*. ISSN 1357- 1516, 2001, vol. 8.
- [12] KUZMIŠIN, P. Kvalita podnikateľského prostredia a jej vplyv na konkurencieschopnosť podniku. *Journal of competitiveness*, 2009. ISSN 1804-1728.
- [13] CIHELKOVÁ E. a kol. *Medzinárodná ekonómia II*. Praha: C.H. Beck, 2008.
- [14] JENČÍKOVÁ, Š. *Kritériá hodnotenia podnikateľského prostredia*. Košice: TUKE, EF. Dostupné z: <http://www3.ekf.tuke.sk/work/Konferencia%20Herlany/zbornikCD/doc/Jencikova.pdf>.
- [15] *The World Bank* [online], <http://web.worldbank.org/>.
- [16] *2013 Index of Freedom*. [online]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year>.
- [17] *Doing Business* [online], <http://www.doingbusiness.org>.
- [18] *World Economic Forum* [online], <http://www.weforum.org/reports>.
- [19] STANKOVIČOVÁ, I., VOJTKOVÁ, M. 2007. *Viacrozmerné štatistické metódy s aplikáciami*. Bratislava: IURA EDITION. ISBN 978-80-8078-152-1.
- [20] HINDLS, R. a kol. *Statistika pro ekonomy*. 7. vydanie. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-16-9.